

Η Χαϊντεγκεριανή αποδόμηση του Πλατωνισμού, προπομπός του Αντιπλατωνισμού στη λεγόμενη μεταφιλοσοφία

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με αφετηρία τις παραδόσεις του για το 6^ο βιβλίο των *Ηθικών Νικομαχείων* του Αριστοτέλη και εκείνες για τον *Σοφιστή* του Πλάτωνα (1924-25), ο Μ. Heidegger αποδομεί τον Πλατωνισμό (Αριστοτελικό Πλατωνισμό), στο πλαίσιο ενός στρατηγικού σχεδίου, το οποίο υλοποιεί σε σειρά κειμένων του της δεκαετίας 1925-1936 (*Οι παραδόσεις για τον Σοφιστή*, 1924-25, *Θεμελιώδη προβλήματα της Φαινομενολογίας*, 1927, *Ο Καντ και το πρόβλημα της Μεταφυσικής* 1927, *Εισαγωγή στη Μεταφυσική*, 1934, *Οι παραδόσεις για τον Νίτσε*, 1935-36). Στοιχεία αυτής της διδακτικής και συγγραφικής εργασίας του ο Μ. Χάιντεγκερ χρησιμοποιεί σε μεταγενέστερα κείμενά του της 10ετίας του 1940 («Τι είναι η Μεταφυσική;» «Ο Χέγκελ και η χεγκελιανή έννοια της εμπειρίας», «Η ουσία της αλήθειας» κ.ά.)

Σειρά μελετητών του Πλάτωνα (St. Rosen, M. Inwood, En. Berti, Rockmore, Margolis κ.ά.) προκειμένου να ελέγξουν δια αντιπαράβολής, την πιστότητα των παραθεμάτων από τα πλατωνικά κείμενα που μεταφράζει ο Χάιντεγκερ, βεβαιώνουν ότι πρόκειται για παραφράσεις χωρίς εισαγωγικά.

Στην παρούσα εισήγηση - συνέχεια της εισήγησης «Το διαλεκτικό τεχνάζειν ως ελεγκτική μέθοδος του κρίνειν, στα Τοπικά του Αριστοτέλη», ΚΕΕΦ, 3.5.2017-ο έλεγχος της χαϊντεγκεριανής αποδόμησης δεν έχει δοξογραφικό χαρακτήρα. Συγκεκριμένα, επιχειρώ μια συνοπτική ιστορικο-κριτική εξέταση του τρόπου με τον οποίο ο Χάιντεγκερ παρερμηνεύει τα πλατωνικά κείμενα, πρωτίστως τον ΣΟΦΙΣΤΗ διάλογο της ωριμότητας του Πλάτωνα όπου δεν διαχωρίζονται τα νοητά από τα αισθητά, η νοητική από την αισθητηριακή εποπτεία, η δυνατότητα από την ενεργή πραγματικότητα, το τι από το γιατί και προς τι. Οι παρερμηνείες αυτές διαμεσολαβούνται από ανάλογες δραστικές παρεμβάσεις του στις μεθερμηνείες που δέχθηκε ο Πλατωνισμός στο πλαίσιο του γερμανικού ιδεαλισμού, και συγκεκριμένα, στην *Κριτική του Καθαρού λόγου* του Καντ, στη *Φαινομενολογία του πνεύματος* και στην *Επιστήμη της Λογικής* του Χέγκελ, και στα κριτικά κείμενα του Μαρξ και του Νίτσε, ιδίως σε εκείνα της ύστερης νίτσεϊκής περιόδου, κάνοντας μιαν ιδιότυπη χρήση των στοχαστικών κατηγοριών, εννοιών και ιδεών που επεξεργάστηκαν οι συγγραφείς των παραπάνω έργων.

Η περιφορά από τα πλατωνικά κείμενα στις σύγχρονες μεθερμηνείες του Πλατωνισμού και τανάπαλιν δείχνει για ποιο λόγο ο Χάιντεγκερ ταυτίζει τον Πλατωνισμό με την Ιστορία της φιλοσοφίας και γιατί υποστηρίζει ότι έφτασε στο

τέλους της. Στην πραγματικότητα, διαχωρίζοντας το οντολογικό που εξετάζει στη Θεμελιώδη οντολογία του, από το οντικό που διερευνά η επιστήμη, ο Χάιντεγγερ υποστηρίζει το τέλος της στοχαστικής σκέψης και της πραξιακής διάστασής της, στην οποία πρώτος ο Αριστοτέλης θεμελίωσε τις πρακτικές επιστήμες. Πρόκειται για την Vernunft, την οποία ο Καντ διέκρινε από την διάνοια (Verstand), αναδεικνύοντάς την ως έδρα της υπερβατολογικής λογικής. Ενεργοποιώντας εκ νέου τον διαχωρισμό της διάνοιας από τον στοχαστικό λόγο που εδραίωσε η παραστατική σκέψη, ο Χάιντεγγερ μεταφέρει επιλεκτικά στο δικό της πλαίσιο, στοχαστικές κατηγορίες και έννοιες προκειμένου να αντικειμενοποιήσει παραστάσεις της αντιληπτικής συνείδησης που παρουνσιάζουν το αντιληπτό τι ως όψη της αντικειμενικής πραγματικότητας.

Η χαϊντεγγεριανή αποδόμηση του Πλατωνισμού λειτούργησε ως προπομπός του Αντιπλατωνισμού · στάσης και θέσης των μεταμοντέρνων ρευμάτων του νεοπραγματισμού (neopragmatism), του μεταδομισμού (poststructuralism) και του κειμενισμού (textualism) με ευρύτατη απήχηση στη λεγόμενη μεταφιλοσοφία, σήμερα.

Βιογραφικό σημείωμα: Η Αλεξάνδρα Δεληγιώργη είναι Ομ. καθηγήτρια του Α.Π.Θ. με γνωστικό αντικείμενο τη Φιλοσοφία των κοινωνικών επιστημών. Εξέδωσε τις μελέτες : *Η έννοια του ντετερμινισμού στην κοινωνιολογία του Georges Gurvitch, Ο κριτικός Μαρξ 1843-44, Ο διαμελισμός του λόγου και η νεωτερική σκέψη, Άνοστον ήμαρ* (κρατικό βραβείο δοκιμίου 1998), *Σκέψη και προοπτική από το quattrocento στο ηλεκτρονικό Novecento, Ο μοντερνισμός στη σύγχρονη φιλοσοφία, Καιρός, σύγχρονοι προβληματισμοί για έναν καλύτερο κόσμο, Η φιλοσοφία των κοινωνικών επιστημών θετικιστικού, ερμηνευτικού και διαλεκτικού τύπου, Το κόκκινο της φωτιάς. Μικρό εγχειρίδιο λογοτεχνίας, Ο μοντερνιστής κριτικός Ν. Κάλας. Μια ποιητική εικόνων, ρημάτων, πραγμάτων.* Εξέδωσε επίσης μυθιστορήματα και συλλογές διηγημάτων.